

ቅልውላው ሶማልያ
ታሪካዊ ዕምቁቱ፡ ፖለቲካዊ
ምዕባለኡን መጻኢ አንፈቱን

ሓመሻይ ክፋል
ምዕራፍ ክልተ
ፖሊሲ ኬንያ ኣብ ሶማልያ

ብሪጣንያ ካብ 1888 ክሳብ 1963 ንኬንያ ቅድሚያ ምግዛዳ፡ ከምኡ'ውን ኢጣልያ ካብ 1889 ክሳብ 1941 ንሶማልያ ቅድሚያ ምሓዙ (ምሓዛ)፡ ቀቢላታት ኬንያ ኣብ ሶሜንን መሰልቶም ቀቢላታት ሶማልያ ኣብ ደቡብን ብሰላምን ስኒትን ሓቢሮም ይነብሩ ነይሮም። ኣብ ቀዳማይ ክፋል ከም ዝበርሀ፡ ሰበ ስልጣን ብሪጣንያ ነቲ “ጸሓይ ዘይዓርባ ንግስነት” ዚብልዎ ናይ ዓባይ ብሪጣንያ ኣተሓሳስባ ንምዕቃብ ንሶማልያ ናብ ደምበ'ቲ ብ1949 ዝመስረትዎ ናይ ሓባር ዕዳጋ (ኮሞንዌልዝ) ንምጽንባራ ዝገበርዎ ፈተነታት፡ በቶም ናብ ጽላል ናይ ሓባር ዕዳጋ ኪኣትዉ ዘይደልዩን ኣብ ትሕቲ ኢጣልያ ኪጸንሑ ዘይደልዩን ዝነበሩ ገለ ሶማላውያን ምሁራት ምስ ፈሸለ፡ ብሪጣንያ ንኹሉ ዘባታት ሶማልያ ኣብ ሓንቲ ስምርቲ ሶማልያ ኪጥርነፍ ትድግፍ ከም ዘይነበረት፡ መርገጺኣ ብምልዋጥ ኣንጻር ድሌት

ናይ'ቶም ኣብ ዞባ ሰሜናዊ ዶብ ዝነበሩ ሶማላውያን፡ ቅድሚ ንኬንያ ብ12 ታሕሳስ 1963 ናጽነታ ምሃባ፡ ነታ ክፋል መሬት ሶማልያ ዝኾነት ዞባ ናብ ኬንያ ጸንቢራታ።

ፖሊሲ ኬንያ ኣብ ሶማልያ በዘም ዚሰዕቡ ረጅሒታት ዚግዛእዮ፡

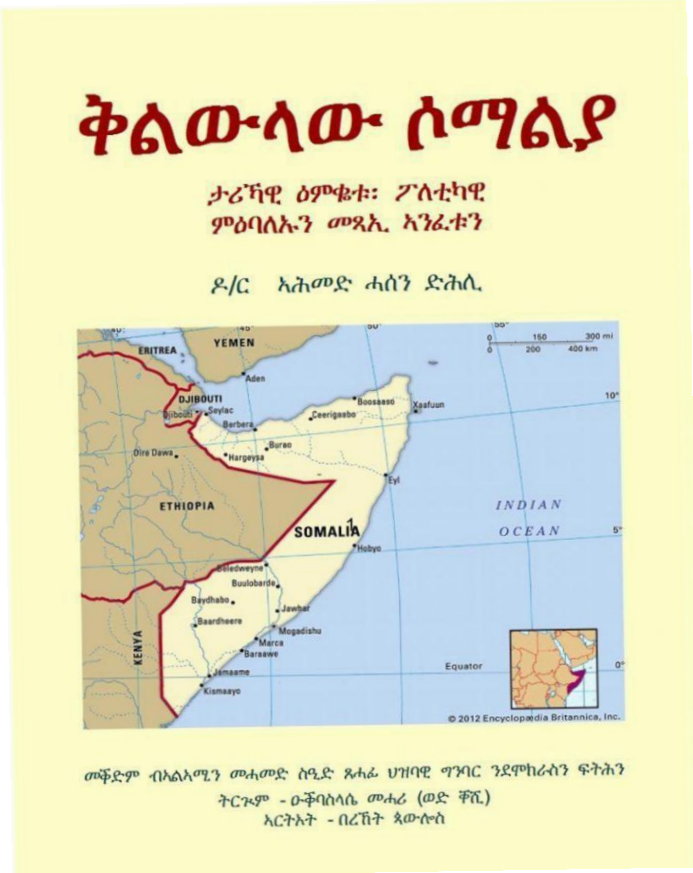
1-ካብ መዓልቲ ናጽነት 1963 ጀሚሩ፡ ኣብ ናይሮቢ ስልጣን ዝሓዙ ተኸታተልቲ ስርዓታት ኬንያ፡ ሶማልያ ነተን ሓሙሽተ ዞታት ዝጠርነፈት ዓባይ ሶማልያ ናይ ምህናጽ ካብ ዘሎዎ ድሌት ተበጊሳ፡ ብቐጥታ ይኹን ብተዘዋዋሪ “ንዞባ ሰሜናዊ ዶብ” ናብ ውሽጣ ንምእታው ብእትገብሮ ፈተነታት፡ ንሃገራዊ ጸጥታ ኬንያ ከም ዓቢ ስግኣት'ዮም ዚርእይዎ። ነዚ ሓቂዚ ዘረጋግጸልና ድማ ፕረዚደንት ኬንያ ዝነበረ፡ ዳኒኤል ኣራፕ ሞይ፡ ብ2003 ኣብ “ሃገራዊ ዩኒቨርሲቲ ምክልኻል” “ኢትዮጵያን ኬንያን ካብ ነዊሕ ታሪኽ ጀሚሩ ብፍላይ ድሕርቲ ብ1977 ኣብ መንጎ ሶማልያን ኢትዮጵያን ዝተኻየደ ኹናት፡ ኣብ ሶማልያ ሓያል ማእከላይ መንግስቲ ኪህሉ ኣይደልያንዮን።” ኪብል ዝሃቦ መግለጺ እዩ።

ክልቲኣን ሃገራት ኣብ ሶማልያ ዚቐውም ዝኾነ ይኹን መንግስቲ፡ መሰረት ናይ ዓባይ ሶማልያ ፕሮጀክት'ዮ ዚብል ስግኣት'ዮ ዘሎዎን። [35] ተኸታተልቲ ስርዓታት ኬንያ፡ ስምርትን ሓያልን ሃገረ ሶማልያ ከይትመጽእ ኣመና'ዮም ዚሰግኡ። ባርዕ ናብ ኬንያ ምእንቲ ከይልሕም፡ ረብሓ ሃገራዊ ጸጥታኦም፡ ሰላም ዝሰፈና ድኽምቲ ሶማልያ ክትህሉ'ዮም ዚደልዩ።

2-ስርዓት ሶማልያ ኣብ 1991 ምስ ወደቐ፡ ብሰንክ'ቲ ብድሕሪኡ ኣብ መንጎ ሶማላውያን ኣበጋዛት ዝተኸስተ ኹናት ሓድሕድ ኣዝዮም ብዙሓት ሶማላውያን ስደተኛታት፡ ካብ ሞት ህይወቶም ንምድሓን ናብ ኬንያ ስለ ዝተሰዱ፡ እቲ ኹነታት ብኣሉታ'ዮ ጸልዩዎ። ኣብ መዓስከር ስደተኛታት ዳዳብ ጥራይ 500,000 ስደተኛታት ነይሮም። ነበርቲ እቲ መዓስከር ካብ ነበርቲ'ዮም ኣብ ኬንያ ብዕቤታ ብራብዓይ ደረጃ እትሰራዕ ከተማ ናኩሩ ዝነበሩ ይበዝሑ። [36]

3-መንግስቲ ኬንያ ብመገዲ'ቲ ምስ መንግስቲ ኢትዮጵያ ኮይኑ ካብ 2002 ክሳብ 2004 ኣብ ኬንያ ኣብ መንጎ ውድባት ሶማልያ ኣኼባታት ብምክያድ ዝተጸወቶ ተራ፡ ፈደራዊ ስርዓት ኣብ ምቕም ዝሃንደስ እዩ። ሓያል ማእከላይ መንግስቲ ሶማልያ ምእንቲ ከይህሉ ሶማላውያን ወገናት ኣብ ፈደራዊ ስርዓት ከም ዚሰማምዑ ገይሩ።

4-ብ26 ታሕሳስ 2006 መቻድሾ አብ ትሕቲ ምቀጽጻር ወራሪ ሓይሊ ኢትዮጵያ ምስ አተወት: “ሕብረት አሰላማዊ መጋባቢያታት” ስለ ዝተዳኸመ: ብ2007 ምስ ፖለቲካውን ሃይማኖታውን መግለጺታቱ ንዘይሰማምዕዎ ከም አግለሱቲ ዚርኢ “ምንቅስቃስ ሸባብ አልሙጃሂዲን” ዝተሰምዩ ጥሩፍ አሰላምዊ ውድብ ተቐልቂሉ። ንብዙሕ ከባቢታት እውን ተቈጻጸሩ። እንተኾነ ቀንዲ ማእከሉ አብቲ ጽዑቕ ጫካታት ዘሎዎ ጁባላንድ: አብ ህንዳዊ ውቅያኖስ እትርከብ ወደብ ኪስማዮን አብ ዶብ ሶማሊያን ኬንያን እትርከብ ቁሸት ራስ ካምቦሂን ገይሩ። “ምንቅስቃስ ሸባብ አልሙጃሂዲን” ነዚ ዚስዕብ አብ ምትግባር ተበጊሱ። 4-1-አብ ኬንያ አብ ንግዳዊ ንጥፊታት ኪአቱ ጀሚሩ: [37]

መቐድም ብኣልላሚን መሓመድ ሰዓድ ዳሓፊ ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራሲን ፍትሕን ትርጉም - ዕቕባሰላሴ መሓሪ (ወድ ቐሺ) እርትሓት - ብረኹት ጸውሎስ

4-2-ብሰንክቲ አብ ኬንያ ዝሰፈነ ብልሽውና: ምስ ትካላት ሰራዊት: ሚኒስትሪ ውሽጣዊ ጉዳያት: ፖሊስ: ትካላት ጉዳይ ስደተኛታት ይተሓጋገዝ ነይሩ። [38] 4-3-“ምንቅስቃስ ሸባብ አልሙጃሂዲን” አብ መዓስከራት ሶማላውያን ስደተኛታት ጥራሕ ዘይኮነ: አብ ውሽጢ ሶማላዊ መበቁል ዘሎዎም ኬንያውያንን ኬንያውያን

አመንቲ ምስልምናን ጎስጓስ ከካይድን መንእሰያት ከውድብን ምቹእ ሃዋህው ረኸቡ።

4-4-ብብቅሩብ ድማ “ምንቅስቃስ ሸባብ” ኣብ ውሽጢ መሬት ኬንያ ግብረ ሽበራዊ ንጥፊታቱ ከስፍሕ ጀሚሩ። ኣብ ናይሮቢ ናይ ዝተፈጸመ ብርክት ዝበሉ ስርሒታት ሓላፍነት ወሲዱ።

4-5-ኣብ ናይሮብን ኣብ ካልእ ቦታታት ቱሪዝምን ዝተፈጸመ ግብረ ሽበራዊ ስርሒታት ነቲ ኬንያ ካብ ቱሪዝም እትረኽቦ ዝነበረት እቶት ብኣሉታ ጸልይዎ። 21 ሚኢታዊት ካብ ጠቕላላ ሃገራዊ እቶት ኬንያ፡ ካብ ጽላት ቱሪዝምዩ ዚርከብ ዝነበረ።

5.ጉዳይ ኣብ ኪምለሰሉ ዘይክእል ዝለዓለ ጥርዚ ምስ በጽሖ ድማ፡ መንግስቲ ኬንያ “ንምንቅስቃስ ሸባብ” ካብ ከባቢታት ዶብ ኬንያ ንምጽራግ ወሲኑ። ኣንጻር ሶማልያ “ምሕላው ሃገር” Linda Nche ዝሰመዮ ወተሃደራዊ ወፍሪ ኣካይዱ። (39) ቅድሚ ብ1 ጥቅምቲ 2012 ንቅጥባዊት ርእሲ ኸተማ ፈደራዊት ዞባ ጁባላንድ፡ ወደባዊት ከተማ ኪስማዮ ምቀጽጽሩ፡ ብ15 ዩካቲት 2012 ኣንጻር ደቡባዊ ሶማልያ ብፍላይ ድማ ንዞባ ጁባላንድ ወሪሩ።

6. መንግስቲ ኬንያ ንደቡባዊ ሶማልያ ድሕሪ ምውራሩ፡

6-1-ኣብ ዞባ ታሕታይ ጁባ ናጻ ኸባቢ ኣቅሩ።

6-2-ንጉዳይ ኪስማዮ ኣመሓዲሩ።

6-3-ተኻታታሊ ጸብጸባት ውድብ ሕቡራት ሃገራት፡ ንወደብ ኪስማዮ ዝሓዘ ሓይልታት ኬንያ ነቲ ብኮንትሮባንዳ ዚኸይድ ፍሓምን ሽኮርን ቀረጽ ከም ዘኸፍል ሓቢሩ። እዚ ድማ ንሶማልያ ዓመታዊ 50 ሚልዮን ዶላር ዮኸስራ ነይሩ። [40]

6-4- ኣብ ቀቢላዊ ጉዳይ ሶማልያ ብምእታው ንኣጋዴን ዝተባህለት ቀቢላ ናብ ጎኑ ብምቕራብ ኣንጻር ብመርሓን እትፍለጥ ቀቢላ ኾይኑ። በዚ ድማ ኣብ ሽግር ኣትዩ።

7-ፕሮጀክት ኡናት ኣሕመድ መዞባኢ ብምድጋፍን ብምሕጋዝን ንመንግስቲ ሶማልያ መኪቱ። [41]

8. ኣብ መንጎ ኬንያን ሶማልያን ንማያዊ ደባት ኣብ ህንዳዊ ውቅያኖስ ዚርከብ 100,000 ትርብዒት ኪሎ ሜተር ዝስፍሓቱ ማያዊ ብጽሒተን ዝምልከት ዘይምስምማዕ ኣሎዎን። እዚ ማያዊ ቦታዚ ብነዳዲ ዘይትን ጋዝን ሃብታም ከም ዝኾነ ይግለጽ። [42] መንግስቲ ሶማልያ ብ24 ነሓሰ 2014 እቲ ዘከራኸር ቦታ ናይ ሶማልያ ከም ዝኾነ ዝሕብር ሰነድ ኣብ ዘሂግ ዝርከብ ኣህጉራዊ ቤት ፍርዲ

ፍትሐ አቅራቢ።(43) መንግስቲ ኬንያ ነቲ ብመንግስቲ ሶማልያ ዝተወሰደ ስጉምቲ ተቓዊሙ እንተኾነ ኣህጉራዊ ሽምግልና ንክቕበል ግድነት ኮኖ። ኣህጉራዊ ቤት ፍርዲ ፍትሐ ኣብ ዝሃቦ መግለጺ፡ ብ8 ሰኔ 2020 ሰብ ጉዳይ ሃገራት መርትዖታተን ብቓል ከም ዘቕርባ ሓቢሩ።[44]

9. ወተሃደራዊ ኣሃዱታት ኬንያ ኣካል ዓቃብ ሰላም ብምጥን ኣብ ሶማልያ ስለ ዘሎዉውን ተወሳኺ ጸገም እዩ። መንግስቲ ሶማልያ ኣብ ምልእቲ ሶማልያ ብሓፈሻ፡ ብፍላይ ድማ ኣብ ጁባላንድ ናይ ገዛእ ርእሱ ኣጀንዳ ዘሎዎ ብምጥኑ።